

АВТОБІОГРАФІЗМ І СПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА ЯПОНСЬКІЙ ЖІНОЧІЙ ЛІТЕРАТУРАХ

Гаєвська О. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мов та літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії*

*Навчально-науковий інститут філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
бульвар Тараса Шевченка, 14, Київ, Україна
orcid.org/0000-0001-6850-8757
olenasan@gmail.com*

Ключові слова:

*авторефлексія, травма,
психологізація, жіночий образ,
чуттєвість, сповідальність,
емоційність.*

У статті розглянуто проблему автобіографізму і сповідальності в українській та японській жіночій літературі. Запропоновано нові підходи до компаративного вивчення жіночих образів в означених літературах. З'ясовано й наголошено на основних моментах автобіографізму та сповідальності в житті Хігучі Ічійо (樋口一葉) та її творах «Тринадцята ніч», «Однолітки», «Каламутний потік»; в авторок літературного «Журналу жіночої освіти» Міяке Кахо (三宅花圃), Вакамацу Шідзуко (若松賤子), Шімідзу Шікін (清水紫琴), Кітада Усурай (北田薄氷) та українських письменниць Ольги Кобилянської, Наталі Кобринської, Євгенії Ярошинської, Уляни Кравченко та ін. Моделюючи жіночі образи, авторки використовують різні засоби характеротворення, акцентуючи увагу на емоційному стані героїнь, сповідальності, автобіографізму, чуттєвості, травматичних рефлексіях, відвертості, самоідентифікації у вимірах опозиції «Своє – Інше». Розкриття дійсності крізь призму жіночого сприйняття сприяло формуванню багатогранних образів героїнь. Метою розвідки є з'ясування особливостей автобіографізму та сповідальності в українському та японському жіночому прозописмі, специфіка творення жіночих образів у текстах письменниць обох літератур. Серед методів аналізу – порівняльно-історичний, культурно-історичний, типологічний, описовий, імагологічний. За результатами дослідження автобіографізму та сповідальності в українській і японській жіночій прозі з'ясовано їх роль в означених літературах, розглянуто способи їх реалізації в художніх текстах українських і японських письменниць. Аналіз жіночої прози дав змогу відстежити риси творчого розкриття особистого «я» через сповідальність, емоційність, прагнення до самореалізації. На основі порівняльного аналізу творів встановлено специфіку японського й українського жіночого прозописма в історичному контексті. Також зроблено спробу розглянути типологічні аналогії та відмінності жіночих постатей «перехідного періоду» (у Японії – 明治維新) в українській та японській літературах. Це дало можливість ширше розкрити атмосферу транскультурного життя означеної доби.

AUTOBIOGRAPHY AND AUTOCONFESSION IN UKRAINIAN AND JAPANESE WOMEN'S LITERATURE

Gayevska O. V.

*Ph.D., Associate Professor at the Department of Languages and Literature
of the Far East and Southeast Asia*

*Education and Research Institute of Philology
of Kyiv Taras Shevchenko National University
Taras Shevchenko Boulevard, 14, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6850-8757
olenasan@gmail.com*

Key words: *auto-reflexivity,
trauma, psychologisation,
female character, sensuality,
confessionality, emotionality.*

In this article, the author broadens the scope of autobiography and confessionality within Ukrainian and Japanese feminine literature, introducing approach to the comparative analysis of female portrayals across these two bodies of literature. The discourse illuminates key aspects of autobiography and confession in the life and oeuvre of Higuchi Ichiyo (樋口一葉), specifically in works such as “The Thirteenth Night”, “The Flow”; as well as in the contributions of authors from the “Women's Education Magazin”, including Miyake Kaho (三宅花圃), Wakamatsu Shizuko (若松賤子), Shimizu Shikin (清水紫琴), Kitada Usurai (北田薄氷), alongside Ukrainian writers like Olga Kobilyanska, Evgeniya Yaroshinska, Ulyana Kravchenko, among others. The author's conceptualization of female characters underscores diverse facets of literary character development, paying particular attention to the emotional states, the complexity of the heroines, and fostering an appreciation for their autobiographies, sensitivity, trauma, auto-reflexivity, and self-expression. These characters are self-identified through the widely recognized dichotomy of “Self – Other” viewed through the heroines’ perception of action. This approach evaluates the functionality of female images in Ukrainian and Japanese literature, offering a detailed examination of the autobiographical and confessional dimensions.

Through the prism of the heroines' perception of reality, the study contemplates the functionality and multifaceted nature of female images in Ukrainian and Japanese literatures. The author has chosen autobiographism and confessionalism in Ukrainian and Japanese female literatures as the aim of the exploration. The peculiarities of the creation of female images in Japanese and Ukrainian literatures have been selected as the object of research. Comparative-historical, cultural-historical, typological, descriptive, imagological methods, analysis of literary work have been chosen among the methods. The results of the research allows to conclude that performing an analysis and comprehension of the autobiographism and confessionalism in Ukrainian and Japanese female prose, considering the role and significance of those two elements in the said literatures, as well as the ways of their implementation in the artistic texts of Ukrainian and Japanese female writers, we can consider them connected. The consideration of female prose allows to trace the features of creative disclosure of personal “Self” through confessionalism, emotionality, with the aspiration for self-realization. Based on a comparative analysis of the works and historical background, the specificity of Japanese and Ukrainian female prose writing is established. The article attempts to investigate the typological analogies and differences of female figures of the “transitional period” (Japanese meijiishin 明治維新) in Ukrainian and Japanese literatures based on comparative analysis. It allowed to more broadly reveal the atmosphere of the transcultural life of the specified era.

Постановка проблеми. Концепція фемінності різнобічно представлена в різних літературах світу, їй притаманна зорієнтованість на жіночий текст, що виявляється як на рівні його поетики, так і на рівні рецепції. Такій текстотворчості притаманне висвітлення характеру в процесі дорослішання героя, показ взаємин між батьками та дітьми, часом з домінуванням жанру щоденника, що репрезентує фемінне письмо від імені жінки. Українському жіночому прозописьму притаманні такі ознаки: суб'єктивність, сповідальність, відвертість, безпосередність, автобіографічність, психологізм, емоційність, фрагментарність, еротизація оповіді, жіноча модель образної та наративної систем [1, с. 32–33]. Схожі особливості спостерігаємо і у японських письменниць. Це спонукає розглядати текстотворчість авторок крізь призму спільних історико-культурних процесів, які постійно відбувалися та відбуваються в глобалізованому світі й окреслюють транскультурні та літературні зв'язки, у яких формувалася й розвивалася жіноча література. У кожній з літератур спостерігається чимало спільних моментів, але разом із тим кожна з них має свою специфіку. Для диференціації образності різних літератур доречно застосувати імагологічний аналіз. У процесі вивчення образу певної культури крізь призму іншої культури та психологізації важливо розрізнити поняття й імагеми стереотипної концептосфери «учі-сото» (яп. «内外»).

Концепція «учі-сото» у японській культурі розглядається як багатогранний фрейм для дослідження нюансованих соціокультурних відносин крізь призму рецепції буття. Ідея «Учі» («内», яп. «всередині», «свій») і «Сото» («外», яп. «зовні», «чужий») натякає на творче прагнення виявити складну взаємодію Належності та одночасної Іншості, яку і автор, і читач неначе «проживає» (яп. «учі-сото», «внутрішнє – зовнішнє», ширше розуміємо як «Своє – Інше») через належність рецепієнта до певної культури, що формує конкретні стереотипні уявлення щодо етносу, нації, образності в контексті історії роду, походження й автобіографії.

Різні, віддалені культури репрезентують вказану специфіку, активізуючи візію «Схід і Захід», зокрема, у творах японської та української літератур. Компаративний аналіз творів японських (Хігучі Ічійо, Міяке Кахо, Вакамацу Шідзуко, Шімідзу Шікін, Кітада Усурай) і українських (Ольги Кобилянської, Наталі Кобринської, Євгенії Ярошинської, Катрі Гриневичевої) письменниць може засвідчити сповідальність й автобіографізм, які є спільними для них. На основі комунікації із зовнішнім світом, через свої спогади, враження дитинства, послідовний опис подій, щоденникові записи, «автобіографічні довідки», реальні факти

авторки моделюють жіночі образи, висвітлюють формування і становлення жіночої особистості. Зауважимо, що тема автобіографізму і сповідальності в літературі завжди була актуальною та неодноразово привертала увагу літературознавців (Л. Базів, А. Букрієнко, І. Бондаренко, Л. Брег, О. Гаєвська, А. Гілевич, В. Дуркалевич, Л. Жаркова, О. Матвєєва, Ю. Осадча-Феррейра, К. Танчин, Т. Ткаченко, В. Сірук, Н. Шумило та ін.). У своїх розвідках учені насамперед презентували загальні підходи до вивчення автобіографізму й сповідальності в творах. Проте на сьогодні спеціального дослідження щодо цієї проблеми немає. Це і зумовлює **актуальність** теми.

Мета дослідження – з'ясувати особливості автобіографізму і сповідальності в українській та японській жіночій літературах, а також простежити розгортання травматичного досвіду в творах письменниць.

Об'єкт дослідження – твори японських письменниць Хігучі Ічійо (樋口一葉), Міяке Кахо (三宅花圃), Вакамацу Шідзуко (若松賤子), Шімідзу Шікін (清水紫琴), Кітада Усурай (北田薄氷), а також українських, зокрема Ольги Кобилянської, Наталі Кобринської, Євгенії Ярошинської, Уляни Кравченко та ін.

Предмет дослідження – особливості автобіографізму та сповідальності в українській та японській жіночій літературах, принципи творення жіночих образів письменницями обох літератур.

Методи дослідження. Мета та завдання дослідження зумовили використання комплексу відповідних методів: порівняльно-історичного (для вивчення подібностей і відмінностей, типологічних зв'язків між літературними явищами українського та японського літературного процесу означеного періоду, зіставлення мотивів та образів аналізованих творів тощо); культурно-історичного (для розгляду художньої прози в контексті суспільно-політичних змін та ідеологічних зрушень епохи); типологічного (для виявлення спільних і відмінних рис в аспекті жанру й поетики); описового (для розуміння джерел творчої самобутності письменниць, їх уваги до психоаналізу); імагологічного (для з'ясування зв'язків між «чужим» і «своїм», осмислення концепту «інший»). Лише комплексний аналіз означеної теми уможливив дослідження явища жіночого прозописьма й дав змогу виявити чинники, що вплинули на формування творчого доробку письменниць в українській та японській літературах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Літературознавці по-різному трактують автобіографізм і сповідальність. Зокрема, автобіографізм розуміють «як наратив про власне життя, досвід, рід, події і почуття з метою розповісти читачеві-рецепієнтові про життя авторок, їх розвиток,

досягнення та переживання». Це також «життєва історія біографічного суб'єкта, зорієнтована на передачу його життєвого досвіду» [2, с. 8]. Автобіографізм як складова й чинник літературної творчості базується значною мірою на спостереженнях за реальними подіями, доповнюється сповідальністю або практиками психологізації, які розкривають почуття авторок, внутрішні конфлікти або переживання. Сповідальність передбачає інтимність («...виструнчує категорії аналізу за спалахами живої людської думки і тим є безцінною» [3, с. 8]) і щирість («... я не ховалася за вигаданими іменами і не соромилася казати, що це про мене» [8, с. 219]).

Отже, характерними рисами жіночої літератури (як української, так і японської) є автобіографізм і сповідальність. Більшість учених автобіографію розглядають як жанр. Для автобіографічної літератури характерною є історично-документальна фабула, заснована на особистому досвіді, а також на особистих спогадах, враженнях тощо. Часто автобіографізм виражається через ностальгію, яка передається через монологічний наратив, певну «сповідь» героїні тощо. Авторки (а вони часто є героїнями творів), скажімо Уляна Кравченко у «Хризантемах», вдаються до «об'ємних» сюжетів, детальних різнопланових оповідей ситуацій, чергування різних часових площин (минуле – теперішнє), не завжди дотримуючись хронологічного принципу. Героїнями здебільшого є емансиповані жінки із сильним характером, позбавлені романтичної імперсональності («Царівна», «Людина» О. Кобилянської). Водночас зі щоденника О. Кобилянської перед нами постає вразлива, чуттєва, емоційна, ніжна натура, яка на основі свого особистого досвіду створила образи сильних, незалежних, нових жінок. Ці «нові жінки» подібні до самої письменниці, адже мають багато автобіографічних рис. Деякі дослідники навіть називають авторку «духовним прототипом своїх героїв», основою їх «духовного життя».

Ю. Осадча-Феррейра у своїй праці «Відкриття «внутрішнього Я» і формування сповідального дискурсу в Японії кінця XIX ст.» зауважує про становлення у японській літературі «сповіді як системи» і відкриття «внутрішності» (тобто «духовної (само)свідомості», «духовного життя») людини, віднаходження і відразу ж пригнічення її тілесності [4, с. 142]. Дослідниця також вказує, що появу й розквіт автобіографічно-сповідальної літератури пов'язують «можливо, дещо перебільшено – з поширенням християнства наприкінці XIX ст. [...], що стало одним із прихованих, внутрішніх факторів формування нового літературного дискурсу» [4, с. 142].

Японська письменниця Хігучі Ічію (справжнє ім'я Нацуко, 1872–1896), як і українські пись-

менниці Ольга Кобилянська й Уляна Кравченко, теж вела щоденник, який згодом опублікувала під назвою «Під покровом весняного листя». Саме в щоденнику вона досить детально оповідала про своє життя: перші проби пера, своє перше кохання. Це був японський журналіст Н. Тосуй. Саме під його впливом, як згадує сама письменниця, вона й почала писати. Разом вони обрали їй псевдонім: Ітійо – Один Листочок [яп. “一葉”]. Загалом у творах японської письменниці бачимо реальне життя, яке набуває нового значення крізь призму минулого та прожитого в контексті «доби змін». Як зауважують А. Букрієнко та В. Філонова, «у другій половині XIX століття тихе і мирне життя японців було порушене втручанням Заходу» [5, с. 30]. Щодо минулого, то «в японському традиційному суспільстві від самих початків його формування так зване зовнішнє чи суспільне життя індивіда та його поведінка були гранично регламентовані конфуціанською мораллю та етикою, які передбачали наслідування п'яти чеснотам. [...] У добу формування нових світоглядних позицій, становлення нового загадкового «я» і відкриття японцями «внутрішньої духовності» (найменшо-сейшін; 内面の精神) чи «внутрішнього життя» (найбу-но сеймей; 内部の生命) відбувалися під безпосереднім впливом християнства» [4, с. 145]. Розкрити ці чесноти найпростіше було через щоденникові записи.

Як уже зазначалося, більшість українських письменниць теж вели щоденники, писали листи, нотатки тощо. Із часом, будучи вже відомими мисткинями, вони повертались у «світ дитинства». Так було з Ольгою Кобилянською, Уляною Кравченко, Іриною Вільде та ін. Як наслідок, «матеріали з минулого» стали основою для їх автобіографічних творів, які є надзвичайно захоплюючими саме через їх сповідальність, емоційність, акцентування й інтенсифікацію почуттєвої сфери («...ті наші думки і почуття чогось варті, які нам або страшно, або «трохи соромно» нести... – значить, то щирі, інтенсивні почуття» [8, с. 219]).

Розглядаючи щоденник як жанр, зауважимо, що здебільшого це тексти, у яких подано послідовний і детальний опис подій із життя автора, а емоційним центром оповіді зазвичай виступає сам автор. До прикладу візьмемо твори українських і японських письменниць. Скажімо, для творчості Євгенії Ярошинської характерним є сповідальні монологи героїнь («Єї повість») [6]. У творі бачимо послідовний виклад, точніше щоденниковий «хронологічний опис» подій життя героїні – Галі. Її сповідь про минуле надзвичайно вражаюча. Саме через сповідальність розкривається душа героїні, яка ділиться своїм сокровеним, розповідаючи про щире кохання до Романа, про його почуття до її сестри Малини. Надзвичайна

емоційність та інтимність оповіді Галі свідчить про її щирість, яка підсилює сфокусовану травмованість. Вона бажає щастя і сестрі, і Романові. Письменниця зосереджує свою увагу на зовнішніх подіях, які впливають на психологічний стан героїні. Галя поступається сестрі, хоч і усвідомлює, що її почуття до хлопця набагато сильніші за Малініни. Сюжет розгортається на основі спогадів Галі: героїня нічого не оминає, не замовчує, це справді її сповідь, у якій відтворено реальні події. Кінцівка твору трагічна: Галя хворіє і помирає. Саме через репрезентацію внутрішнього психологічного стану надзвичайно тонко передано її стосунки з Романом. Перші спогади і пригадування є важливими, адже «процесові пригадування властива вибірковість, схематизування й інтерпретаційність. Воно (пригадування) завжди залежить від актуальних цілей, потреб і очікувань особистості (ситуація серединності, вписаності людського буття в конкретне «тут і тепер», а це, своєю чергою, не може не впливати на специфіку конституювання суб'єктності в наративній структурі життєвої історії. Тут йдеться передусім про моделювання подвійної візуальної перспективи в рамках автобіографічного спогаду – перспективи учасника й перспективи спостерігача. Функціональна різниця між обома перспективами полягає в тому, що візуальна перспектива учасника акцентує увагу передусім на внутрішніх переживаннях, почуттях, станах і настроях особистості, натомість візуальна перспектива спостерігача зосереджується на таких деталях, як вигляд персонажа, його вчинки й обставини, у яких розгортаються події. Диференціація візуальної перспективи в автобіографічному спогаді дає можливість глибше зрозуміти специфіку проявлення самості на рівні глибокої та поверхневої структури наративу» [6, с. 9]. Генералізована візуальна перспектива допомагає формуванню наративізації, виокремлюючи «глибоке» від «поверхневого» в авторському пошуку травмофокуса.

Подібне спостерігаємо в жіночій прозі японських письменниць Хігучі Ічійо («Тринадцята ніч», «Однолітки»), Кахо Міяке («Інфантріяни», «Світло від японських свічок»), Вакамацу Шідзуко («Сьогодні»), Кітада Усурай («Світло і тінь», «Моя донька») та ін. [9, 10, 11, 12, 13] і у творах українських мисткинь, зокрема Ольги Кобилянської («Царівна», «Людина», «Через кладку», «Меланхолійний вальс»), Наталі Кобринської («Дух часу»), Лесі Українки («Над морем», «Помилка»), Євгенії Ярошинської («Останнє при становище», «Золоте серце»).

Спільним у творах письменниць є розлогі монологи героїнь, для яких характерні почуття власної гідності, сильний характер, вразливість та емоційність. Вони мають нові погляди на життя,

високі духовні запити, вони горді, завзяті, працюють, закохані й, незважаючи на тимчасові розчарування, вірять у краще майбутнє. Авторки в обох літературах через щоденникові записи демонструють і розкривають характери героїнь, репрезентують себе, свій талант через заглиблення у психологічний стан своїх героїнь. Ольга Кобилянська із цього приводу писала: «Так, майже кожний нарис має щось із правдішнього життя в собі. Мої особисті переживання відігравали немало роль в моїх писаннях. «Царівна» писана кровією мого серця» [7].

Згадані японські письменниці, як і українські, заглиблюються у внутрішній світ героїнь, розкривають «біографічні відомості» про них. У творі «Каламутний потік» Хігучі Ічійо ділиться своїми почуттями, намагаючись нічого не оминати, не замовчувати. Осекі залишає чоловіка (Харада) і сина, оскільки не може далі терпіти складнощі життя. У творі розгортається оповідь-сповідь героїні, яка часто переривається відступами, які є своєрідним доповненням до її реальної життєвої долі. Чоловік постійно принижує дружину (Осекі). Приїхавши до батьків, вона оповідає: «Раніше я завжди мовчала» (тут і далі переклад мій, О. Гаєвської), «...ніколи не дозволяла собі сваритися чи заперечувати йому (чоловікові)...». Батьки вмовляють і переконують доньку повернутися до чоловіка. Осекі жаліє батьків, розуміє їх розпач, а тому обіцяє їм бути покійною, не собою, а «повністю власністю чоловіка» [11]. У творі репрезентовано візуальну перспективу учасника події. Дія зосереджується на переживаннях героїні, її психологічному стані. Авторські ремарки, монологи Осекі підкреслюють її жертвовність, чуттєвість, доброту і щирість. Коментарі, спогади – сповідь про минуле – підсилюють трагізм становища молодой жінки. «Біографічні відомості» допомагають читачу зрозуміти формування героїні як особистості. На відміну від творів українських письменниць (Ольги Кобилянської, Ірини Вільде, Уляни Кравченко), де часом спостерігаємо детальний і послідовний біографічний опис життя жінок від дитинства до зрілого віку, у японській письменниці об'єктом зображення є здебільшого психологічний стан героїні в певний час. Як уже зазначалося, для автобіографічної прози характерними є ностальгічні спогади. У японських письменниць вони надзвичайно щирі, інтимні, емоційні та сповідальні.

Такі спогади особливо яскраві у фрагментарних біографічних екскурсах у минуле. Вони не такі детальні та послідовні, як в українських письменниць. Це характерно для творів Хігучі Ічійо («Каламутний потік», «Однолітки»), Шімідзу Шікін («Жінки Токіо», «Відчуття під зорями»), у яких японські письменниці звертають увагу на

соціальне становище жінки, її боротьбу за краще майбутнє своєї родини, проблеми статусу жінки, її незалежність у суспільстві та ін. В українських письменниць автобіографічна складова художніх творів більш «деталізована». Переважно робиться акцент на історії, минулому (проза Наталі Кобринської, Уляни Кравченко та ін.). Деталізованість, ретроспективність сприяють глибшому розумінню ролі та місця жіночих образів у каноні літератури відповідного періоду, увиразнюють вплив літературних чинників, виявляють соціальні й історичні закономірності в біографічних творах.

Аналізуючи твори згаданих письменниць, українських та японських, доходимо висновків: героїні прагнуть до самореалізації та інтеграції в суспільство, бажають розкрити себе як частину соціуму. Здебільшого автобіографічна оповідна манера творів скерована на актуалізацію місця жінки в соціумі, у родині, прагнення жінок до участі в громадському житті, розкриття їх творчого потенціалу, а також материнства. Хоча тема материнства у творах японських та українських письменниць може стати темою окремого дослідження, зауважимо, що образ матері у їхній прозі сповнений жертвовності й самовідданості. Наприклад, Осеки, героїня аналізованого твору, не може змиритися з розлукою із сином і жити без нього. Вона терпить «муки» подружнього життя лише заради сина Таро («Таро люблю, тому і вислуховую всі лайки від чоловіка»; «...як подумаю, що Таро лишиться без матері, так опускаються руки, втрачаю рішучість»). В українських автобіографічних творах жінка теж віддана родині, дітям. Яскравими прикладами є твори Наталі Кобринської «Дух часу», «Ядзя і Катруся», Уляни Кравченко «Хризантеми», Ірини Вільде «Щастя», «Одного весняного вечора», Докії Гуменної «Діти Чумацького Шляху», а також творчість сучасних письменниць: Марії Матіос, Віри Вовк, Євгенії Кононенко та ін.

Спираючись на щоденникові записи, окремі замітки, можемо констатувати, що згадані авторки «проживають події», які часто мають своєю основою травматичний досвід і про які вони згодом оповідають у своїх автобіографічних творах (авторська рефлексія). Це уможливило наративізацію власного досвіду через форму літературного твору з погляду зовнішнього огляду або через аналіз з позиції автобіографічних зовнішніх атрибутів, разом із загальними характеристиками, таким чином певною мірою протиставляється внутрішнім сповідальним характером та аналізом внутрішнього змісту.

Висновки та перспективи подальших розробок. Підсумовуючи, можна констатувати: власні автобіографічні оповіді, сповіді авторок про історію свого роду, участь у житті свого

народу давали можливість пізнавати рід і народ, зрештою, «свій світ» (на протигагу «не-своєму» світу в імагологічній матриці), формуватися як особистість, дотримуватися усталених звичаїв (Хігучі Ічію «Каламутний потік», «Однолітки»; Кахо Міяке «Машина для чесного проживання»; Шімідзу Шікін «Жінки Токіо», «Відчуття під зорями»; Уляна Кравченко «Хризантеми»; Наталія Кобринська «Дух часу»; Ольга Кобилянська «Царівна», «Людина», «Меланхолійний вальс»). Героїні творів українських та японських письменниць прагнуть вирватися з тенет буденщини, сірості, духовного рабства, стати самоцінними особистостями. Переживши різного роду травматичні події, авторки через наративізацію психологічно звільняються від негативних спогадів минулого, інтенсифікують свої згадки й почуття. У своїх автобіографічних творах письменниці надають голос жінці, додаючи їй певної харизми через феміністичну складову та сповідальність. Прикметно, що здебільшого через долю окремої жінки прослідковуються суспільно-політичні події певної країни (України і Японії). Кожна з письменниць має своє індивідуальне сприйняття дійсності, а звідси і особливості творення образів, і відповідна поетика, яка досягається різними засобами (сповідальний характер щоденників, певна хронологія, інтимність, чуттєвість, емоційність викладу, особисті спогади, враження та ін.). Твори письменниць доби *fin de siècle* розкривають прагнення героїнь до певних життєвих змін, до активної участі в суспільному житті. Як у японській, так і в українській літературах авторки відтворили життєву долю жінки-матері, дружини, коханки. Жінки в їхніх творах почали голосно заявляти про себе через сповідальність та емоційність, прагнучи творчого розкриття свого «я» і самореалізації. Героїні згаданих творів представляють різні країни й соціальні середовища, при цьому авторкам вдалося створити чуттєві жіночі образи, розкрити історію їхнього життя, прагнення до знань, наголосити на проблемах тогочасного жіночого досвіду, зокрема на гендерній нерівності щодо освіти, громадської роботи. Ці та інші теми були актуальними й на часі, вони зацікавлювали, а тому прослідковуються в різних літературах і розкриваються в конкретних творах у жіночих образах різними художніми засобами, зокрема через автобіографізм і сповідальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тебешевська-Качак Т. Б. Художні особливості жіночої прози 80–90-х років ХХ ст.: монографія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 192 с.
2. Бистров Я. В. Англomовний біографічний наратив у вимірах когнітивної лінгвістики і

- синергетики : монографія. Київ; Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2016. 320 с.
3. Бовсунівська Т. В. Теорія літературних жанрів: жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2009. 519 с.
 4. Осадча-Феррейра Ю. В. Відкриття «внутрішнього Я» і формування сповідального дискурсу в Японії кінця XIX ст. / Бондаренко І. П., Осадча-Феррейра Ю. В. Японська література. Курс лекцій. Частина третя: література новітнього періоду. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 488 с.
 5. Букрієнко А. О. , Філонова В. О. Японська проза XIX століття: традиції та сучасність. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. 124 с.
 6. Дуркалевич В. В. Моделювання наративної ідентичності та індивідуального міфу у творах Івана Франка, Анджея Хцюка і Бруно Шульца : автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.06, 10.01.05 / НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2016. 40 с.
 7. Кобилянська О. Царівна // Леся Українка, Ольга Кобилянська, Євгенія Ярошинська, Уляна Кравченка та ін. : Бібліотека української літератури онлайн. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/>.
 8. Насмінчук І. А. Автобіографізм і сповідальність як вияв філософії екзистенціалізму у творах Марії Матіос // *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2012. Вип. 30. С. 219–225.
 9. Вакамацу Шідзуко. Кітада Усурай. Шімідзу Шікін. Творчість. Диджитальна онлайн-бібліотека оригінальних творів японської літератури. National Digital Collection. Digitalized materials. URL: <https://www.dl.ndl.go.jp>.
 10. Міяке Кахо. Творчість. 三宅花圃. URL: https://www.aozora.gr.jp/index_pages/person802.html.
 11. Хігучі Ічійо. Твори. 樋口一葉 「十三夜」 URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56040_57512.html.
 12. Хігучі Ічійо. Твори. 樋口一葉 「にごりえ」 URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56042_54978.html.
 13. Хігучі Ічійо. Твори. 樋口一葉 「たけくらべ」 URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56041_54765.html.
- REFERENCES**
1. Tebeshevska-Kachak, T.B. (2009) *Khudozhni osoblyvosti zhinochoi prozy 80–90-kh rokiv XX st.: monohrafiia*. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 192 p.
 2. Bystrov, Ya.V. (2016) *Anhlovmovnyi biohrafichnyi naratyv u vymirakh kohnityvnoi linhvistyky i synerhetyky: monohrafiia*. Kyiv; Ivano-Frankivsk: Vydavets Kushnir H.M., 320 p.
 3. Bovsunivska, T.V. (2009) *Teoriia literaturnykh zhanriv: zhanrova paradyhma suchasnoho zarubizhnoho romanu: pidruchnyk*. Kyiv: VPTs “Kyivskiy universytet”, 519 p.
 4. Osadcha-Ferreira, Yu.V. (2016) *Vidkryttia “vnutrishnoho Ya” i formuvannia spovidalnoho dyskursu v Yaponii kintsia XIX st. / Bondarenko I.P., Osadcha-Ferreira Yu.V. Yaponska literatura. Kurs lektsii. Chastyna tretia: literatura novitnoho periodu*. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 488 p.
 5. Bukriienko, A.O., Filonova, V.O. (2020) *Yaponska proza XIX stolittia: tradytsii ta suchasnist*. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 124 p.
 6. Durkalevych, V.V. (2016) *Modeliuvannia naratyvnoi identychnosti ta indyvidualnoho mifu u tvorakh Ivana Franka, Andzheia Khtsiuka i Bruno Shultsa. Extended abstract of Doctor’s thesis*. NAN Ukrainy, In-t lit. im. T. H. Shevchenka. Kyiv, 40 p.
 7. Kobylanska, O. Tsarivna // Lesia Ukrainka, Olha Kobylanska, Yevheniia Yaroshynska, Uliana Kravchenka ta in.: *Biblioteka ukrainkoii literatury onlain*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/>.
 8. Nasminchuk, I.A. (2012) *Avtobiohrafizm i spovidalnist yak vyiv filosofii ekzystentsializmu u tvorakh Marii Matios // Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Filolohichni nauky*. Issue 30. P. 219–225.
 9. Vakamatsu Shidzuko. Kitada Usurai. Shimidzu Shikin. Tvorchist. Dydzhytalna onlain-biblioteka oryhinalnykh tvoriv yaponskoii literatury. National Digital Collection. Digitalized materials. URL: <https://www.dl.ndl.go.jp>.
 10. Miiake Kakho. Tvorchist. 三宅花圃. URL: https://www.aozora.gr.jp/index_pages/person802.html.
 11. Kihuchi Ichii. Tvory. 樋口一葉 「十三夜」. URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56040_57512.html.
 12. Kihuchi Ichii. Tvory. 樋口一葉 「にごりえ」. URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56042_54978.html.
 13. Kihuchi Ichii. Tvory. 樋口一葉 「たけくらべ」. URL: https://www.aozora.gr.jp/cards/000064/files/56041_54765.html.